

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

- *Kitlelerin demokratik mevzileri genişliyor*
- Anti-faşist strateji
- SSCB'de insan hakları
- SBKP'nin Leninist üslubu — K. Çernenko
- Sınıfsız toplum ve sanat
- Efsaneler yıkılırken

CİLT/5

EKİM 1976

SAYI/ 34

İÇİNDEKİLER

DGM'lere Karşı Mücadelenin Boyutları ve İşçi Kitlelerinin Politik Eylemi	3
İşçi Sınıfının Genel Siyasî Grev Eylemi ve Görevlerimiz / R. Evren	11
Antifaşist Mücadele Stratejisinin Doğuşu: Komintern Dördüncü Kongresi	23
Efsaneler Yıkılırken	29
Sovyet İnsanınin Siyasî ve Kişisel Hak ve Özgürlükleri Üzerine	35
SBKP'nin Çalışmasında Leninist Üslup	57
Sınıfsız Toplum ve Sanat	73

Sahibi: Öner Ciravoğlu / Sorumlu Yazışleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusaşip Sokak Tan Apt. 10/11 İSTANBUL / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi-Baskı-Cilt: Aşaoğlu Yayınevi Tesisleri, 27 73 37 / İlan: Tam sayfa 500 lira, Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 6 Ekim 1976.

DGM'LERE KARŞI MÜCADELENİN BOYUTLARI VE İŞÇİ KİTLELERİNİN POLİTİK EYLEMİ

İLKE

Türkiyede demokratik güçlerin, anti-demokratik güçlere karşı vermek-
te olduğu mücadelenin en önemli konularından birisi de hiç kuşkusuz Dev-
let Güvenlik Mahkemeleridir. 12 Mart faşist rejimi sırasında getirilen Dev-
let Güvenlik Mahkemelerine karşı tüm ilerici ve demokratik güçlerin ver-
diği mücadele son aylarda daha ileri boyutlar kazandı. Anayasa Mahke-
mesi tarafından DGM'ler hakkındaki 1773 sayılı kanunun iptal edilmesine
rağmen, çalışmalarını sürdüren Devlet Güvenlik Mahkemelerinin 11 Ekim
1976'dan sonra yaşayabilmesi için yeni bir kanun çıkarmak peşinde olan
anti-demokratik güçler, bu çabalarını son aylarda yoğunlaştırdınca, Dev-
let Güvenlik Mahkemelerine karşı demokratik güçlerin mücadelesi giderek
güçlendi ve yaygınlaştı. Özellikle Eylül ayında parlamentonun Devlet Gü-
venlik Mahkemeleri yasasını çıkarmak üzere olağanüstü toplantıya baş-
laması ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki demokratik mücade-
le etkin kitle yöntemlerine ulaştı.

Bu satırların yazıldığı sırada Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusun-
da yürütülmekte olan mücadele henüz bitmemişti ve nihai başarıya va-
rılmamıştı; ama Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile ilgili tasarının 11 Ekim'e
kadar parlamentodan geçemeyeceği anlaşılmiş bulunmaktaydı. MC söz-
cüleri bu yasanın **gecikerek de olsa** parlamentodan «mutlaka» çıkarıla-
cağı hakkında demec üzerine demec vermekteydiler.

DGM KONUSUNDAKİ DEMOKRATİK MÜCADELENİN ÖNEMİ

Bilindiği gibi ülkemizde halen son derece kısıtlı bir burjuva demokrasisi vardır. Ve faşizm tırmanış halindedir. İşçi sınıfı ve emekçi halk hareketine karşı pekçok anti-demokratik yasa ve kurum yürürlüktedir. Bunlar arasında işçi sınıfının dünya görüşünü yasaklayan 141 ve 142 nci maddenin özel bir yeri vardır. İşte, 141, 142 — ve 146. cı — maddeleri istedikleri gibi uygulayamayan egemen gerici güçler Devlet Güvenlik Mahkemeleri aracılığıyla emekçi halk güçlerinin devrimci-demokratik hareketi üzerine yeni baskı kurumları getirmişlerdir.

Bu nedenden dolayı, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda verilmekte olan demokratik mücadele gerçekte geniş kapsamlı bir demokratik sorundur. Şöyle ki;

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri özellikle 141, 142 ve 146 cı maddeleri daha şiddetlice işleten kurumlar olduğundan, bu kurumlara karşı mücadele herşeyden önce işçi sınıfının mücadelesidir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri işçi sınıfının dünya görüşü ve politik örgütlenmesi üzerine çeşitli kayıtlar ve baskılar getiren yasa maddelerini işlettiği, toplumun bilimsel ve tarihsel öncüsü olan işçi sınıfımız da kendi dünya görüşünü en geniş toplum kesimlerinde, en yaygın bir biçimde yaygınlaştırmakla yükümlü olduğu için, bu mücadele **demokratik** bir mücadele olmakla birlikte, ülkemizde **temel sınıf mücadelesini**, sosyalist hareketi çok yakından ilgilendiren bir konudur.

● Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı verilen mücadele hiç kuşkusuz sadece kendi sınıfımızla, yani işçi sınıfıyla, sınırlı bir mücadele değildir. Çünkü Devlet Güvenlik Mahkemeleri işçi sınıfının politik, ideolojik ve ekonomik mücadelesini esas hedef almakla birlikte, geniş küçük burjuva kesimlerinin de emperyalizme, yerli tekelci sermayeye ve diğer ortaklarına karşı yürüttükleri mücadelenin önündeki anti-demokratik bir engeldir. Bu nedenle Devlet Güvenlik Mahkemeleri sadece proletaryanın değil, en geniş emekçi güçlerinin devrimci ve demokratik çıkarlarıyla, onların da sınıf mücadelesiyle yakından ilgilidir.

● Gene, Devlet Güvenlik Mahkemeleri, işçi sınıfımızın en yakın ve dinamik müttefiklerinden olan öğrenci gençliğin anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-monopolist mücadelesini ve işçi sınıfıyla bağ kurma çabalarını geriletmeğe çalışan, faşistlerin üniversitelerde ve yurtlardaki faşist saldırı, cinayet ve tahakküm girişimlerine yardımcı olan kurumlardır.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri tüm ilerici güçlerin içinde önemli

bir yer tutan aydınları da baskı altına alan bir kurumdur. Özellikle devrimci-ilerici düşüncelere bağlı öğretmenlerin, ilerici aydınların, sanatçıların sık sık Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılandığını biliyoruz.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri Doğulu yurttaşların ulusal ve demokratik haklarına, özelemlerine ve mücadelesine karşı varolan egemen şovenizmi güçlendiren, şiddetlendiren kurumlardır.

Şu halde Devlet Güvenlik Mahkemeleri, sadece işçi sınıfının ve onun öncüsü işçi sınıfı siyasal güçlerinin değil, fakat, **işçi sınıfı başta olmak üzere TÛM HALK GÜÇLERİ**'nin devrimci-demokratik uyanışını ve genel emekçi halk hareketini ezmek için getirilmiş ve bu doğrultuda çalıştırılmış ve faşistlerin denetiminde «görev» yapmış, kurumlardır. Yani Devlet Güvenlik Mahkemeleri sadece işçi sınıfının sınıf mücadelesini ve devrimci gelişimini ilgilendiren bir konu değil, aynı zamanda TÛM ANTI-FAŞİST GÜÇLERİN çok önemli bir demokratik sorunudur. Bir başka deyimle, Devlet Güvenlik Mahkemeleri sadece halk güçlerini değil, aynı zamanda tüm demokratik, anti-faşist güçleri ilgilendiren faşist kuruluşlardır. Şu halde, DGM'lere karşı mücadelede sadece sosyalist güçleri, proletaryanın sınıf güçlerini ilgilendiren bir sorun değil, fakat, işçi sınıfı başta olmak üzere tüm halk güçlerini, ve diğer tüm anti-faşist güçleri ilgilendiren demokratik bir görevdir.

DGM SORUNUNUN KAZANDIĞI BOYUTLAR

Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı verilen mücadelenin gelişimi ve vardığı nokta, yukarıda özetlediğimiz büyük önemi de aşmış, daha geniş bir kapsam ve daha derin boyutlar kazanmıştır. Şöyle ki:

● Bu mücadele, genel olarak devrimci güçler ile karşı devrimci güçler arasındaki mücadelenin kızıştığı demokratik bir platform olmuştur.

● Mücadele Devrimci güçleri de aşarak, **tüm demokratik** güçlere malolmuştur. DGM'ler bir devrim sorunu değil, bir demokrasi sorunu olduğu için, en geniş demokratik güçler DGM'lere karşı saf tutmuşlardır. Bu bakımdan Türkiye tarihindeki en kapsamlı, en yaygın demokratik mücadelelerden birisi haline gelmiştir.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki mücadele, şimdiye dek Türkiye tarihinde görülmedik derecede kitleleri demokrasi yönünden harekete geçiren bir demokratik olay olmuştur ve gene Türkiye tarihinde ilk kez, dört yüzbine yakın işçi **siyasî genel greve** gitmiştir.

Şu halde, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki mücadelenin

sonuçları, ülkemizdeki devrimci-demokratik gelişimi, DGM konusunun da ötesinde etkileyecektir.

● Bu mücadeleyi, devrimci ve demokratik güçlerin kaybetmeleri, karşı devrimin yeni bir saldırısı, faşist tırmanışın daha da azgınlaşması demek olacaktır. Bu bakımdan devrimci-demokratik güçler ne pahasına olursa olsun bu mücadeleden zaferle çıkmak zorundadırlar.

● Mücadeleden demokratik güçlerin kesin bir zaferle galip çıkmaları sonucunda, karşı-devrim ve tüm anti-demokratik güçler önemli bir yenilgi alacaklardır. Böylece, büyük ve etkin bir demokratik mücadelenin, yaygın bir yığınsal hareketin sonucunda, gerici partilerin parlamentodaki parmak çoğunluğunun işe yaramayacağını kitleler bizzat kendi öz deneyimleriyle görecekler ve bugünden görmeğe başlamışlardır.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda bugüne dek sürdürülen kararlı ve uzun süreli mücadelenin kesin bir başarıya ulaşması, ülkemizde devrimci ve demokratik gelişimin yeni bir atılımının başlangıcı olacaktır.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusu Türk Ceza Kanunu'nun özellikle 141 ve 142 ci maddelerinde somutlandığından, DGM'lere karşı gösterilen büyük tepki, aynı zamanda Faşist Mussolini İtalyasından aktarılmış bu maddelere karşı gösterilen tepki demektir. Bu mücadeleden başarıyla çıkacak demokratik güçler, gündemlerindeki diğer ve çok önemli demokratik görev olan 141 ve 142 ci maddelere karşı mücadeleyi idaha etkince yürüteceklerdir. Ve DGM'lere karşı mücadelede başarılı sınav verecek demokratik güçler — en önemlisi yeni deneyler kazanacak olan kitleler — demokratik mücadelelerini 141. ve 142 ve diğer hayati konularda daha da güçlendirerek, yükselterek sürdürecektir.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki mücadele, ilk kez geniş yığınların ve özellikle işçi sınıfının en ileri kesimlerini temsil eden yüzbinlerce işçinin aktif katılımı ile yürütüldüğü için bu konuda demokratik güçlerin zafere ulaşması genel olarak tüm demokratik güçlerin, özel olarak ise, İŞÇİ SINIFININ, hızlı bir politikleşme süreci içinde olan işçi kitlelerinin başarısı anlamına gelecek. İşçi sınıfının toplumdaki, demokratik mücadeledeki rolü, etkinliği ve prestiji daha da artacaktır.

● Ayrıca işçi veya emekçi olsun ya da olmasın tüm demokratik güçler, ama özellikle emekçi kitleler, yüksek bir moral kazanacak, kendi yığınsal güçlerine daha çok inanıp, güvenmeğe başlayacaklardır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda kazanılacak kesin bir başarı, değil sadece devrimci kazanımların, aynı zamanda demokratik hakların da, ancak uğrunda aktif ve etkili mücadele verildiği takdirde, söke söke alınacağını gösterecektir. Kitleler bir kez daha HAK VERİLMEZ, ALINIR sloganının,

emekçi halk hareketinde taşıdığı büyük anlamı ve geçerliliği bizzat kendi öz deyimleriyle görmüş olacaktır.

● Nasıl ki, 15-16 Haziran olayları işçi sınıfının mücadele tarihinde önemli bir adımı simgelemişse, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda yüzbinlerce işçinin aktif olarak katıldığı bu politik eylem de, işçi sınıfının uyanışını ve politikleşme sürecini simgelemekle kalmayacak, bu gelişimi büsbütün hızlandıracaktır.

● Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki demokratik mücadelenin bugüne dek süren gelişimi, işçi sınıfımızın bu mücadeledeki ağırlığını giderek arttıran bir süreç göstermiştir. İşçi sınıfımızın siyasal güçlerinin, işçi sınıfı sosyalistlerinin etkin olarak başlattığı DGM aleyhtarı kampanya, giderek tüm işçi yığınlarına yayılmış, işçi sınıfımızın ileri ekonomik-demokratik örgütlenmelerini temsil eden kuruluşlar da bu politik-demokratik mücadeleye katılmışlar, ayrıca işçi sınıfı dışındaki ilerici güçler ve bunların da dışındaki tüm anti-faşist çevreler de DGM mücadelesinde giderek aktifleşen tavır koymuşlardır.

DGM ve SOSYAL DEMOKRASİ:

DGM konusundaki tüm demokratik güçlerin verdiği mücadelenin başarıya ulaşması bir önemli noktayı bir kez daha gösterecektir. Bir ayağı tekelci sermayenin reformist ve liberal eğilimlerinde, diğer ayağı ise orta ve küçük burjuvazide olan Türkiye Sosyal Demokrasisi, işçi, aydın ve diğer emekçi kitlelerin ve onların siyasal ve demokratik örgütlerinin kararlı tutumu nedeniyle Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda net bir tavır almağa zorlanmıştır. Öte yandan Sosyal demokrasinin kendi karakterine uygun olarak, işçi sınıfının yığinsal hareketi genel siyasi grevi karşısında kaypak bir tavır takınması gözlerden kaçmamıştır. Bu iki olgu yanyana getirildiğinde ortaya çıkan yalın ve inkâr edilmez gerçek şudur: demokratik haklarının korunması, geliştirilmesi görevini sosyal demokrasiye bırakmanın ne denli bir kuyrukçuluk olduğu artık iyice anlaşılmalıdır. İşçi sınıfı başta olmak üzere, emekçi halk güçleri hareketlendiği oranda, sosyal demokrasiyi de etkileyebilecektir. Ama sadece devrimci hareketin değil, aynı zamanda demokratik hareketin öncülüğü de yavaş yavaş işçi sınıfının eline ve inisiyatifine geçmektedir. Sosyal Demokrasi için DGM'ler konusu hayati bir sorun olmadığı halde, işçi sınıfı ve onun ileri güçleri öncülüğünde başlayan ve sürdürülen demokratik mücadele yükseldikçe, sosyal demokrasi de bu konuda daha net bir tavır almak zorunda kalmıştır. Uzun süre işi demecilerle geçiştiren sosyal demokrasi, DGM'lere karşı giderek daha net bir tutum takınmıştır ve hiç değilse parlamento planında bu yasayı engellemek için açık bir çaba göstermiştir.

Sosyal demokrasinin genel siyasi grev konusunda aynı net tutumu göstermemesi, bu genel siyasi grevi izleyen günlerde işçi sınıfına karşı yoğunlaşan sermaye saldırısı karşısında susması, işçi kıyımına karşı çıkması ise onun çeşitli sınıfsal özelliklerini göstermiştir. Sosyal demokrasinin bu tavrının altını çizmek gerekir.

İşçi sınıfı ve diğer demokratik güçlerin mücadelesinin yükselmesi karşısında sosyal demokrasi daha önemli ve hayati konularda da, örneğin 141 ve 142 ci maddelerin **tümüyle** kaldırılması konusunda da net bir tavır almağa zorlanacaktır. Ve ancak sınıf mücadelesinin gelişmesinin bir parçası olacak böyle bir mücadelede, sosyal demokrasi içindeki **farklılaşmayı** da ister istemez etkileyecektir. İşçi sınıfının inisiyatifli olmadan yeni demokratik kazanımlara bile ulaşmanın mümkün olmadığı iyice anlaşılmıştır.

Bütün bunlara rağmen, hatta sosyal demokrasinin, genel siyasi grev konusunda takındığı kaypak — ve özünde tutucu — tavrına rağmen, sosyal demokrasinin DMG'lere karşı eskisine nisbetle daha net ve kesin bir tutuma varması da işçi sınıfı ve onun en ileri sınıf güçleri başta olmak üzere tüm devrimci-ilerici güçlerin bir başarısı sayılmalıdır. Bu konuda bir noktayı daha belirtmek isteriz: bu mücadelenin kazanılması, sosyal demokrasiye maledilemeyecek, işçi sınıfının ve diğer devrimci-ilerici güçlerin başarısındaki payının öncül nitelik taşıdığı herkesçe kabul edilecektir.

DGM VE SOSYALİST HAREKET

Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda verilmekte olan mücadelenin kesin bir başarıyla sonuçlanması, hiç şüphesiz Türkiye sosyalist hareketi içinde de yankılar gösterecektir. Bu nedenle, konu, bu açıdan da, sadece DGM ile ilgili basit bir demokratik sorun değildir. Bu mücadelenin amaca ulaşması, Türkiye sosyalist hareketinin bir başarısı anlamına gelecektir. Bilindiği gibi sosyalizmden birer sapmayı temsil eden sağ ve «sol» - rezisyonist akımların, Türkiye sosyalist ve işçi sınıfı hareketi üzerinde belirli bir etkisi vardır. İşçi sınıfının politikleşmesi hızlandıkça, politik örgütlenmesi güçlendikçe bu temel sâpmalar ile işçi sınıfı düşmanı, anti-komünist Maoculuğun etkileri azalmaktadır. Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı yürütülen mücadelenin kesin başarısı, işçi sınıfı sosyalizminin genel devrimci-demokratik hareket üzerindeki rolünün ve etkinliğinin artmasını da getirecektir. Çünkü bilindiği gibi, işçi sınıfı sosyalizmi, burjuvazinin ve küçük burjuvazinin uzantısı olan sâpmalara karşı sadece ideolojik mücadele ile güçlenmez. Özellikle somut sosyal pratik içinde kazanılacak pratik başarılar çeşitli sâpmaların sosyalist ve işçi sınıfı hareketi üzerindeki etkinliğini azaltır, onları tecrit eder.

Maceracı «sol» - revizyonizm ve pasifist sağ-revizyonizm, işçi sınıfı politik hareketini kendi istedikleri yönde saptırmak için çaba göstermektedir. İşçi sınıfının bağımsız politik hattının sosyal pratik içinde güçlenmesi ve işçi sınıfının devrimci çizgisinin «sol» - revizyonizme ve sağ sapmaya karşı pratik başarılar kazanması işçi sınıfı sosyalizminin ideolojik - pratik mücadelesinin bir sonucudur ve yeni başarıların müjdecisidir.

PAROLAMIZ: DGM'LERE KARŞI DEMOKRATİK MÜCADELE BİTMEMİŞTİR

Devlet Güvenlik Mahkemeleri yasa tasarısının 11 Ekim 1976 tarihine kadar parlamentodan geçme olasılığının azalması; bu konudaki mücadeleyi tavsatmak anlamına gelmemelidir. Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı uzun ve zorlu bir mücadele verilmiştir. İşçi kitlelerin son siyasi genel grev eylemi sonucunda sermayenin saldırıya geçmesi ve binlerce işçi kardeşimizi işten çıkarması ile bu mücadelenin bedeli de hayli artmıştır. Bu bakımdan işçi sınıfımız başta olmak üzere tüm devrimci ve demokratik güçler, hem Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki mücadeleyi elden bırakmayacaklar, hem de işçi sınıfımıza karşı yönelen baskılara, işçi kıyımına ve devrimci işçi avına karşı demokratik görevlerini yerine getireceklerdir.

Anti-demokratik gerici güçler, 11 Ekim tarihini aşsa bile Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki kanunu çıkartmak için ellerindeki tüm imkânları kullanacaklardır. Bu karşı-devrimci, anti-demokratik çabalara karşı, tüm ilerici güçler Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı yürüttükleri mücadeleyi sürdürmek ve bu mücadele kesin başarıya ulaştıktan sonra, daha ileri devrimci-demokratik atılımlara geçmek zorunluğunun bilincinde olarak davranacaklardır. Hiç kuşkusuz, bu bilinci en gelişkin biçimde taşıyan güç işçi sınıfımızın ileri güçleri, devrimci siyasal ve yığinsal örgütleridir. Bir başka deyimle, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusundaki mücadelenin kesin bir başarıya ulaşip, yeni atılımların başlangıcı olabilmesi için **en büyük sorumluluk, işçi sınıfımızın bağımsız ideolojisine bağlı işçi sınıfı sosyalistleri başta olmak üzere tüm devrimci-ilerici sendikalara ve işçi sınıfı dışındaki devrimci-demokratik yığın örgütlerine aittir.** Bu bakımdan, mücadele, yeni yöntemleri geliştirilerek, yeni boyutlar ve görünümler kazanarak devam edecektir.

TÜSTAV

İŞÇİ SINIFININ GENEL SİYASİ GREV EYLEMİ VE GÖREVLERİMİZ

R. EVREN

Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı sürdürülen geniş demokratik çabalara, 16 Eylül tarihinde yüzbinlerce işçi işi bırakarak katıldı. Bu **politik eylem**, ülkemizdeki tüm işçi sınıfını kapsamamakla birlikte, işçi sınıfımızın en ileri kitlelerinin giriştiği **genel siyasi grev** hareketidir.

Basına yansıyan rakamlara göre 350-400 bin civarında işçi bu genel siyasi greve katılmışlardır. Bu bakımdan, bu hareket işçi sınıfı tarihimizdeki en yaygın kitle eylemini meydana getirmektedir, ve işçi sınıfımızın tarihsel gelişiminde yeni ve önemli bir dönüm noktasıdır. Eylemin Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı yapıldığı ve aynı zamanda genel olarak MC'yi ve faşist tirmanışı hedef aldığı gözönünde bulundurulursa, işçi sınıfımızdaki politik uyanışı kanıtlaması bakımından, bu hareketin taşıdığı önem ve anlam daha iyi anlaşılır.

Bu satırların yazıldığı sırada hareketin yankıları ve etkileri devam etmekte, özellikle tekelci burjuvazinin giriştiği işçi düşmanı saldırı ve kıyım sürmekteydi. Bu bakımdan işçi sınıfı tarihimizde önemli bir yer tutan bu eylemin olumlu ve olumsuz tüm yanlarını ilerde gerekli veriler elde edildikten sonra, hareketin başarısını ve zaafalarını, getirdiği ve götürdüğü şeyleri, ileri yönlerini ve eksikliklerini daha kolay iyi değerlendirme ve analiz edebilme olanağını bulacağız. Şu anda, bu genel siyasi grev hareketinin ve onu izleyen direnişlerin meydana getirdiği bütünsel eylem henüz bitmemiştir, sürmektedir. Bu bakımdan burada şimdilik sadece ilk bakışta edindiğimiz deneyleri ve gözlemleri iletmekle ve hareketin bu noktada karşı karşıya bulunduğumuz yeni görevleri vurgulamakla yetineceğiz.

EYLEMİN TÜRKİYE SOL'UNDAKİ YANKILARI

Türkiye Sol'unda, bu genel siyasi grevin çeşitli değişik yankıları oldu. Bunlar üç ana grupta toplanıyordu:

1 — «Oyun içinde oyun» arayan ve hareketi bir burjuvazi «provokasyonu» olarak niteleyen pasifist görüşler, bu noktayı özellikle gözden uzak tutarak, eylemin taşıdığı bazı zaaflardan kendilerine paye çıkarmak amacıyla olanlar bu noktayı unutturmak ve gözlerden kaçırmak çabalarını göstermektedirler. Belki Devlet Güvenlik Mahkemeleri sözkonusu siyasi çizgiye mensup kişilerden bir tekini bile bugüne dek yargılamamış olabilir. Bu nedenle sözkonusu çizgi Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı olmakla birlikte, bu konuda yürütülmekte olan mücadelenin faturasının pahalı olduğunu görerek, herhangi bir «hasara ve güç kaybına» uğramadan, bu mücadelenin sonuçlarına katlanmadan Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı «tavır koymanın» yeterli olduğunu düşünmüşlerdir. Bu onların ideolojilerinden ve dünya görüşlerinden kaynaklanan doğal bir tutumdur. Sözü ettiğimiz bu eğilim, bu nedenle, Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı işçi sınıfımızın girişimine «adeta kayıtsız» kalmış, birkaç yuvarlak bildiriyle işi geçiştirmiştir, sermayenin saldırısı ve işçi kıyımı gündeme gelince de ilk günde öne sürdüğü «oyun içinde oyun» sözünü teorileştirmiştir. Bu tutum, gerçekte, hareketin zaaflarından ve eksikliklerinden parsa toplamak amacını güden fırsatçı bir politikanın açık seçik sergilenmesinden başka birşey olmamıştır.

2 — Öte yandan, goşistler ve Maocular da karşı kanatta parsa toplama yarışına girişmişlerdir. Hareketin olumsuzluklarını abartarak, eksikliklerinden ve zaflarından yararlanarak, özellikle işten çıkartılan işçilere DİSK düşmanı, sosyalizm düşmanı propagandalar yaparak, parsa toplama yarışına girişmişlerdir. (Bu noktaya ileride değineceğiz)

Gerek sağ gerekse «sol» - kanadın ve karşı-devrimci Maocuların giriştikleri yarış, özce birbirinden farklı değildir. Sermayenin saldırısı karşısında işlerinden olan işçileri Makyavelist yollarla kandırabilmek ve aynı zamanda, bu saldırıya karşı savunma halinde olan işçileri etkileyebilmek amacını gütmektedir.

3 — Üçüncü olarak, hareketi tümüyle bir zafer olarak gören, eylemin örgütsüzlüğünden ve devrimci siyasi örgütlenmenin eksikliğinden doğan zaaflara gözlerini, kulaklarını tıkayan, eylemi mutlak bir başarı olarak tanıtarak, olumsuz yanlarını görmek istemeyen, eksiklerini ve zaflarını önemsemeyen eğilimler de göze çarpmaktadır.

İşte tüm bu tek yanlı ve grupçu bakış açılarına karşı, bugünkü kıstıtlı veriler ışığında bile olsa hareketi irdelememiz ve bundan **ilk dersleri çıkarması** gerekmektedir.

DİRENİŞİN AMACI NEYDİ?

Herşeyden önce ,işçi sınıfımızın en ileri yığınlarının genel siyasi grev eylemiyle giriştiği bu büyük ve tarihi girişimin amacı neydi? Ve bu eylem işçi sınıfımızın devrimci gelişiminde nasıl bir anlam taşımaktadır? Konuya bu noktadan yaklaşmakla işe başlamamız çeşitli çevrelerden gelen görüşlerin yaratmağa çalıştığı bulanıklığı gidermek için sağlıklı bir yöntem olacaktır.

Dört yüzbin civarında işçinin giriştiği eylem, yukarıda da belirttiğimiz gibi, genel olarak MC iktidarına ve faşist tirmanışa karşıydı, ama bu hareketin somutlandığı amaç noktası Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda düğümlenmekteydi.

Eyleme katılan işçiler bu politik amacın bilincindeydiler. Bu açıdan karşılaştırdığımız zaman, işçilerin 1976 Eylül direnişi 1970 15-16 Haziran direnişinden daha önemli ve güçlü bir politik içerik taşımaktadır. Kuşkusuz ki, bilimsel sosyalizme göre, — Engels'in yaptığı açıklama kılavuzluğunda — yaklaşmaya çalışırsak, 274-75 sayılı ekonomik mücadeleye değgin yasa tasarılarına karşı işçi sınıfımızın altı yıl önce giriştiği büyük Haziran Direnişi de **politik bir eylemdir**. Ama orada sorun işçi sınıfımızın ekonomik haklarıyla daha doğrudan ilişkili olduğu için bu politik eyleme, o zamanın politikleşme koşullarında yüzünü aşkın işçi katılabilişti. İşçi kitlelerinin böyle somut ekonomik motiflerle eyleme geçmesini sağlamak daha kolaydır.

Ama geçtiğimiz Eylül direnişi, hem çok daha geniş işçi kitlesini kucaklamıştır, hem de bu eylemin politik içeriği daha güçlüdür. İşçiler ekonomik motifli bir politik eyleme girişmemişler, doğrudan doğruya politik amaçlar ve hedefler koyarak genel siyasi greve gitmişlerdir. Bu açıdan, yani eylemin objektif politik içeriği, eyleme katılan işçilerin sübjektif politik hedefleri bakımından 1976 Eylül Direnişi daha ileri bir aşamayı ve bilinçlilik düzeyini temsil etmektedir. Ayrıca son hareket yöntem bakımından da daha gelişkin ve etkilidir. 15-16 Haziran'da yüzünü aşkın işçi dört bir koldan demokratik bir kitle yürüyüşü yapmıştı. Bu eylem burjuvaziye telaşlandırmasına rağmen, ona önemli bir maddi hasar vermemişti. Bilindiği gibi Süleyman Demirel o zamanki ve «sokaklar yürümekle aşınmaz» sözünün sahibidir. Ama dört yüzbin işçinin giriştiği genel siyasi grev eylemi hem üretimi aksatmış ve burjuvazinin ekonomik gücüne darbe indirmiştir, hem de işçiler ilk kez böyle bir eylemi gerçekleştirerek, kendilerinin toplumdaki, toplumun ekonomik hayatındaki tayin edici güç olduklarını daha iyi görmüşler ve göstermişlerdir.

Bu bakımdan, Eylül Direnişi, genel siyasi grev yöntemini birlikte ge-

tirmesi bakımından, daha gelişkin ve değişik bir yöntemi de Türkiye işçi sınıfına kazandırmıştır.

Meselenin üzerine getirilmek istenilen bulanıklığı ve kavram kargaşasını, kaldırmak için öncelikle bu noktaların altını çizmemiz ve amaç üzerinde durmamız gerekir. Hedef Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı işçi sınıfının yığinsal politik hareketiydi. Bu anlamda eylem gerçekleştirilmiştir. MC'yi düşürmek için bir genel siyasi grev çağrısı'nın ise gerçekçi olmadığı ve olamayacağı açıktır. Bu bakımdan, genel siyasi grevin, MC düşürülünceye kadar süreceği şeklindeki bir anlamsızlığı görmemek yanlıştır. Bu noktada esas belirtmek istediğimiz; siyasi genel grev eyleminin başlatılması ile «MC düşene kadar genel yas» ilanının birbirine karıştırılmasıdır. Bu konuya başlangıçta bir açıklık getirilmemiştir. İşçilerin MC düşene kadar sürekli eylem ve mücadele içinde olması, demokratik kitle hareketlerinin çeşitli, değişik yöntemlerini denemesi ayrı şeydir, MC düşene kadar genel siyasi grev ayrı şeydir. Birincisi doğrudur ve bu konuda geç bile kalınmıştır. MC'ye ve faşist tırmanışa karşı işçi yığınları değişik yöntemlerle sürekli bireylem sürdürmek zorundadırlar. Bu faşizme ve MC'ye karşı politik mücadelenin bir parçasıdır ve gereğidir. Ama «genel yas» adı verilen çağrının yapılmasıyla işçilerin genel siyasi greve başlamaları bir hedef ve yöntem bulanıklığı yaratmıştır.

Özellikle DGM'lere karşı girişilen 'genel grev' eylemi ile MC'ye karşı ilan edilen «genel yas» çağrısı arasında, her ikisinde de «genel» sözünün bulunması hem işçi kitlelerinde, hem de işçi sınıfı dışındaki geniş emekçi yığınlarında bir kavram kargaşasına yol açmıştır. Ve gerek işçi yığınları gerekse işçi sınıfı dışındaki geniş kamuoyu bunu süresiz bir genel siyasi görev olarak anlamışlardır. Bu konudaki yasal sakıncaların elbette bilincindeyiz. Ama bu eylem konusundaki kavram kargaşası hareketin örgütlenme zaafı ile birleştiğinde çeşitli olumsuz sonuçları da birlikte getirmiştir. Eylem içinde koordinasyon zayıf olmuş, bir kısım fabrikalar eyleme geçmekte geciktığı gibi, bir kısmı da eylemin süresi konusunda bilgi sahibi olmadığından ne yapacağını şaşırarak, bazıları kendiliğinden işbaşı yapmışlardır. Bu nokta sıcak hareket içinde dağınıklığa yol açmış böylece bir kısım işverenler ise, direnişi kendilerinin kıldığı yolda bir kanı uyandırmıştır. Bazı yerlerde Eylemin süresi ve bitişi konusunda bir fikir sahibi olmayan işçiler, direnişi bitirip, işbaşı yapınca, işveren bunu başarı saymıştır. Eylem içinde tereddüt yaratan bu tutum hareketin zaaflarından birisidir. Şayet başlangıçta «genel yas» ile «genel siyasi grev» konusunda kavram kargaşası yaratılmasaydı, tabanda «serbest bırakılan» işçilerin başlattığı bildirilen genel siyasi grev eyleminin süresi ve sınırları net ve kesin olarak çizilebilseydi ve hareket daha disip-

linli bir biçimde koordine edilebilseydi, eylem sırasında birçok fabrikanın işçisinde gözlediğimiz tereddütler olmayacaktı.

Ancak genel siyasi grev eylemi sürerken bazı işyerlerindeki işçiler, kendiliğinden işbaşı yapmağa başladıktan sonra, «genel yas» ile sürdürülmekte olan eylem (genel siyasi grev eylemi) arasındaki farkı vurgulayan, açıklama yapılmıştır. Bu ise geç kalmış bir açıklamadır. MC düşünceye kadar «genel yas» adı altında ilan edilen sürekli mücadele ile, sınırları bu genel ve sürekli eylemle karıştırılan genel siyasi grevin boyutlarının, somut hedeflerinin çeşitli mülâhazalar ile belirtilmemesi, işçilerin başlattıkları genel siyasi grevin sınırlarının çizilmemesi hareketin amacı, hedef belirlenmesi bakımından önemli bir zaafıdır. Bildiğimiz kadarıyla, süresiz genel grev geçerli ve yaygın bir yöntem değildir; genellikle işçi sınıfı sosyalizmi uslubuyla düzenlenen bu gibi eylemlerde şu veya bu şekilde süre belirtilir. Ya bir günlük, üçgünlük, bir haftalık v.b.. gibi somut tarih konularak genel siyasi grev yapılır; ya da örneğin «şu amaç gerçekleşinceye kadar», «hükümet bu kararı alıncaya kadar» veya «bu konuda şu iş yapılıncaya kadar» şeklinde bir sınırlama konulur. Belki bir hükümetin düşmesinin gün meselesi olduğu bir zamanda da «hükümet düşünceye kadar» kaydı getirilebilir, ama içinde bulunduğumuz durumda MC'nin böyle bir dar kapsamlı genel siyasi grevle düşürülebileceğini beklemek gerçekçi sayılamazdı.

Oysa somut şekliyle, genel siyasi grev eylemi MC'nin düşürülmesi için yapılmamış, genelde MC'yi ve faşist tirmanı, hedef almakla birlikte, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda kanun çıkarma girişimine karşı konulmuştur.

Öte yandan genel siyasi grev hareketi MC partilerine DGM yasa tasarısını geri aldirtmamıştır, bu nedenle eylem boşa gitmiştir şeklindeki bir mantık son derece yanlıştır. Yüzbinlerce işçi, tüm ilerici ve demokratik güçlerin uzun süredir vermekte olduğu bir demokratik-politik eyleme işçi sınıfı tarihimizde gelişkin bir yöntemle ve geniş bir yaygınlıkla katılmıştır. Hareket İstanbul, Ankara ve İzmir'le sınırlı kalmamış, Adana, Mersin, Kocaeli, Sakarya Ereğli Eskişehir, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Malatya, Maruş, Tunceli, Bitlis, Antalya, Manisa, Kayseri, de dahil olmak üzere 20 ilde eylem konulmuş, böylelikle tüm sanayi merkezlerindeki ileri işçi yığınları, Doğu'da demokratik hareketin güçlü olduğu yerlerdeki belediye işçileri DGM'lere karşı harekete katılmışlardır. Bu bakımdan genel siyasi grev girişimi, tüm işçi sınıfını kucaklamamakla birlikte, tüm ülke çapında bir yaygınlık taşıması bakımından da önemlidir. Bu eylemden amaç sadece genel siyasi grev yoluyla DGM yarasını engellemek değildi. Bu aşamada, asıl önemli olan işçi sınıfımızın ileri ke-

simlerinin DGM'lere karşı sürdürülen demokratik mücadeleye aktif olarak katılmasıydı. Ve eylemin taşıdığı kapsam gözönüne alındığında, işçi sınıfı hareketinde yeni bir adımı oluşturması ve işçi sınıfının DGM'lere karşı aktif harekete geçmesi bakımından genel siyasi eylem girişimi doğru ve yerinde bir hareketti. Şayet işçiler böyle bir eyleme, girişmeseydi, sadece bir kaç miting ve gösteri yürüyüşü ile yetinilseydi, bu tutum DGM'nin kaderini parlamentoya ve CHP'ye bağlamak olacak ve böyle bir tutum pasifist bir yol olacaktı. Bu nedenle, eylem değerlendirilirken konuya öncelikle bu temel noktadan yaklaşılmalıdır. Eyleme yöneltilecek değerlendirme ve eleştiriler «bu eylem yapılmamalıydı» şeklinde değil, «bu eylem daha iyi nasıl yapılabilirdi, eksikleri ve zaafı nelerdi, bu zaafıların ve yetersizliklerin kaynaklandığı temel noktalar nelerdir, daha ileri ve örgütlü işçi eylemleri için önümüzdeki dönemde bizi bekleyen görevler nedir?» şeklinde olmalıdır.

HAREKETİN EKSİKLERİNİN TEMEL NEDENLERİ

Genel Siyasi Grev eyleminin daha etkili olamamasının temel nedeni hiç kuşkusuz işçi sınıfımızın politik örgütlenme düzeyinin zayıf olmasıdır. İşçi sınıfımızın politik hareketi ile ekonomik hareketi kaynaşık bütünleşmemiş, işçi sınıfının politik hareketi, ekonomik mücadeleyi denetimi altına alamamıştır. Fabrikalarda ve sendikalarda, işçi sınıfının bağımsız devrimci ideolojisiyle ve politikasıyla donanmış politik bakımdan örgütlü işçi liderlerinin sayısı azdır. Sosyalist hareketle işçi hareketi gereğince kaynaşık bütünleşmemiş, sosyalizm henüz işçi sınıfımıza malolmamıştır. Genel siyasi eylem sırasında somut örnekleriyle yaşadık ki, siyasi bakımdan bilinçli ve örgütlü işçi liderlerinin bulunduğu fabrikalarda ve sendika şubelerindeki eylemler çok daha örgütlü ve disiplinli olmuştur. Sendika taban örgütlerinde ve fabrikalarda işçi sınıfı bilimiyle donanmış işçi liderlerinin hareket içinde etkinlik ve inisiyatif taşıdığı bölgelerde ve işyerlerinde şaşkınlık ve tereddüt olmadığı gibi, işçiler yaptıkları eylemin çok daha bilincinde olmuşlar ve kararlı eylem koymuşlardır. Özellikle Maden, Kimya ve Cam İş kollarında gözlediğimiz bu somut ve kesin gözlem, politik ve ekonomik örgütlenme arasındaki bağların önemini ve politik hareketin öncülüğünün vazgeçilmezliğini, yani teorik doğruyu birkez daha ispatlamıştır. Gene bu açıdan bakıldığında, Eylül 1976 direnişi, Haziran 1970 direnişinden çok daha örgütlü ve bilinçli bir şekilde gerçekleşmiştir. Çünkü bu son eylemde, işçi sınıfının içindeki bilinçli ve politik bakımdan örgütlü işçi liderleri altı yıl öncekinden çok daha fazlaydı. Altı yıl önce, genellikle işçi sınıfı dışındaki sosyalistler ve öğrenciler eylem sırasında harekete yön vermeğe çalışmışlardı. Ama bu eylemde, bizzat fabrikalarda ve sendikalarda çalışan ve politik bakımdan bilinçli, örgüt-

l işçi liderleri önemli bir inisiyatif ve etkinlik sahibi olmuşlardır. Bu nedenle, Eylül 1976 direnişine, 15-16 Haziran gibi spontane bir hareketti denilemez. Gerçi yeterli sosyalist önderliğin bulunmadığı sendika tabanlarında ve fabrikalarda hareket gene spontane bir görünüm taşımıştır, ama bu genel siyasi grev hareketi genellikle spontane bir hareket olarak nitelendirilemez.

Bütün bunlara rağmen bu hareketten çıkaracağımız en önemli ders, politik hareketin henüz yeterince ve gereğiyle örgütlü olmadığıdır. Bu ise bizim uzun yıllardır ısrarla belirttiğimiz temel görevdir. Ekonomizm ve sendikalizm sınırlarını aşmak için mutlaka politik bir örgütlenmeye ve işçi sınıfı içinde, sendikalar içinde siyasi çalışmaya çok büyük önem ve ağırlık tanımalıyız. Her yığınsal işçi hareketindeki zaafaların temel nedeni politik bilinç ve örgütlenme eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu gerçek çok iyi anlaşılmadığı sürece işçi hareketinde büyük ve kalıcı başarılar kazanmanın imkânı yoktur.

Politik hareketin örgütsüzlüğü dışında dağınıklığı ve bölünmüşlüğü de, hareketteki bilinçli ve örgütlü politik önderliğin zayıf kalmasını sonuçlayan etkenlerden birisidir. Son siyasi direniş eylemi bu gerçeği de bir kez daha göstermiştir. İşçi sınıfının en ileri ve politik bakımdan bilinçli liderleri ayrı ayrı müfrezelerde örgütlü olduğu için, yani sosyalist hareketin birliği henüz sağlanamadığı için hareketin politik bakımdan merkezi niteliği zayıf kalmıştır. Tek bir merkezi siyasi otorite öncülüğünde yapılacak bir işçi hareketi ile ayrı ayrı siyasi müfrezelere bağlı sosyalist işçilerin inisiyatif kullanmaları arasında fark vardır. Eylül 1976 direnişinin politik zaafaları, sosyalist hareketin birliği ve tek merkezliliği sorununun ne kadar acil ve önemli olduğunu da bir kez daha kanıtlamıştır.

16-20 Eylül genel siyasi grev hareketinin ayrıntılı değerlendirmesini ileride tüm yanlarıyla ele alacağız. Burada sadece en temel ve en önemli noktalara değinmekle yetiniyoruz. Bu bakımdan eylem içindeki bilinçli (sosyalist) politik etkenin rolünü etraflı olarak inceleyi sonraya bırakıyoruz.

Genel Siyasi Grev eyleminin zaafaları konusunda şu önemli noktanın da altını çizmeliyiz. Eyleme Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikalar katılmamıştır. Bu nokta, başlıca ikili tutumundan kaynaklanmaktadır. CHP harekete hem sahip çıkar görünmüş hem de sahip çıkmamıştır. Ve bu ikili tutumun temelinde yatan gerçek CHP'nin harekete sahip çıkma isteği olmuştur. Bu tutum Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikalara da yansımıştır. Bu nedenle, işçi hareketinin birliği ilkesine eylemin başlangıcında önem verilmemiş, «ben giderim, gelen belir, gelmeyen gelmez» tutumu izlenmiştir.

Öysa, Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikaları da harekete katmak konusunda daha titizlik gösterilmesi beklenirdi. Türk-İş Genel Başkanı, İstanbul 1ci Bölge temsilcisini görevden alarak, Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikaların eyleme katılmasından çekindiğini açıkça göstermiştir. Gene gözlediğimiz kadarıyla, Yol-İş, Petrol-İş,, DYF-İş, Harb-İş, TGS vb.. gibi Türk-İş'li sosyal demokrat sendikaların eyleme katılması hem işçi hareketinin birliği yolunda ileri bir adım olurdu, hem de eylemin kapsamını ve vuruculuğunu arttırdı. Bu konuda başlıca eleştiri konusu olan hiç kuşkusuz CHP ve adı geçen sosyal demokrat sendikalarıdır. Ama işçi sınıfının ileri sendikal örgütlenmesinin, Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikaları harekete katabilmek konusunda çaba gösterip göstermemesi de tartışma konusudur. Bu konuda elde yeterince bilgi yoktur. İleri sendikal örgütlenmenin, Türk-İş'e bağlı sosyal demokrat sendikalarla yakından ilişki kurabilecek pekçok yöneticisi vardır. Bu yöneticilerin Türk-İş'deki sosyal demokrat sendikalarla bağıntı kurup kurmadığını bilmiyoruz. Ama görüldüğü kadarıyla, bu konuda önemli bir çaba gösterilmemiştir. Bundan sonraki girişimlerde bu noktanın daha titizlikle ve dikkatle gözönünde tutulması zorunludur.

Gene bir önemli nokta da şu: bugün, işçi sınıfının en yakın yandaşlarından olan geniş bir politize küçükburjuva aydın zümresi vardır. Özellikle kamu sektöründe öğretmen, memur, teknik eleman, sağlık personeli vb. gibi memur statüsünde çalışan geniş ve hareketli etkin bir zümre vardır. Bu kesimlerin etkili yığınsal mesleki örgütleri bulunmaktadır. Bu örgütlerin yöneticileri çoğunlukla sosyalisttirler. Bu örgütlerin hem merkezleri, hem de taban birimleri Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı kesin bir tavır koymuşlar, eylemler düzenlemişlerdir. İşçi sınıfının en ileri kesimleri genel siyasi grev eyleminde bu geniş emekçi kesimlerin de aktif katılımını alan bir çabaya girişseydi, hareketin hem kapsamı hem de etki gücü çok daha fazla artardı.

CHP'NİN TUTUMU

Sol sosyal demokratlar ya eyleme bizzat katılmışlar ya da desteklemişlerdir. Ama sağ sosyal demokrasi böyle tutarlı bir yol izlememiştir. Sadece işçilerin demokratik özelemlerinin haklılığını dile getirmiş, harekete sahip çıkmamıştır. Bunda şaşılacak bir yan yoktur. Sağ sosyal demokrasinin hangi sınıf ve zümreye yaslandığını bilmekteyiz. Cumhuriyet Halk Partisine ve sosyal demokrasiye büyük misyonlar yükleyenler için, belki CHP'nin tutumu şaşırtıcı olmuştur, hayal kırıklığı yaratmıştır, ama bu olgu sosyal demokrasinin, özellikle sağ sosyal demokrasinin sınıfsal karakterine uygundur. Ne var ki, Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunda işçi sınıfının giriştiği eylem sosyalist bir hareket değil, anti-faşist bir

harekettir. Bu bakımdan, sosyal demokrasinin eylem karşısında takındığı ikili tavrı mazur görmek mümkün değildir. Olayda şaşılacak bir yan yoktur derken, sosyal demokrasinin bu tutumunu mübah göremeyiz. Sosyal demokrasi, kendisinin ilerisindeki güçlerin etkisiyle DGM konusundaki tavrını netleştirmiştir, ama bunu parlamento sınırları içinde tutmağa çalışmıştır. İşçi sınıfı ve diğer ilerici kesimler ise meseleyi sadece sosyal demokrasinin parlamentodaki çabalarına bırakmamış, bu anti-faşist politik eyleme bizzat kendi yığınsal sınıf güçleriyle katılmıştır. DGM konusunda geniş bir yelpazede yaygın bir anti-faşist mücadele verilmiştir. Sağ sosyal demokrasinin de bu anti-faşist mücadelede yeri olmuştur, ama yukarıda belirttiğimiz gibi, bu mücadele sosyal demokrasi açısından parlamentoda sınırlı kalmıştır. Örneğin bırakınız genel siyasi grev gibi etkin bir yöntemi, sosyal demokrasi basit bir miting ve kitle yürütüşünü dahi düzenlemek tutumuna girmemiştir. Sağ sosyal demokrasinin tekelci burjuva karakterini görmek istemeyenler için bu nokta uyarıcı olmalıdır.

Sağ sosyal demokrasi, sosyalist değil, demokratik, ve anti-faşist bir amaçla yapılan işçi direnişine sahip çıkmamakla suçludur. Bizzat kendi demokratik ve anti-faşist ilkeleriyle de çelişkiye düşmüştür. Hem İsa'ya, hem Musa'ya yaranmak yani hem eylem içindeki işçileri küstürmemek, hem de tekelci burjuvazinin reformist ve liberal eğilimlerini karşıya almak politikası gütmüş, sonuçta bu tutum elbette tekelci burjuveziye yaramıştır.

Sağ sosyal demokrasi, genel siyasi grevi destekleyen bir tutuma girmediği gibi, bunu izleyen burjuva saldırısı ve işçi kıyımı karşısında da susmuştur. Yani kendi tekelci burjuva siyasetini derinleştirerek sürdürmüştür. Bu da çok önemli bir etkidir. Bugün bizim tesbit edebildiğimiz kadarıyla üç bine yakın işçi bir hafta içinde anti-demokratik 17 ci maddede işletilerek tazminatsız işten atılmıştır. İşverenler araya giren bayram tatili sonrasında işçi kıyımını sürdürmeğe kararlıdırlar. Bunun ötesinde, Aliğa, İpraş, Petkim gibi stratejik üretim dallarında işten atılan binden fazla işçinin yerine komandolar, MHP ve MSP militanları ise alınmaktadır. Buna rağmen CHP susmaktadır. CHP'nin 28 Eylül'de yaptığı grup toplantısında, sol kanat milletvekillerinden birisi (Süleyman Genç) işçi kıyımı üzerinde durmuş, o zamana kadar 2704 işçinin isten çıkarıldığını söylemiş, partinin etkin bir tavır takınmasını istemiştir. Ama sağ sosyal demokrat kanattan herhangi bir girişim gelmemiştir.

Bu tutum da sağ sosyal demokrasinin, genel siyasi grev konusunda takındığı tavrın bir devamıdır. İşçi kıyımına karşı çıkmak, işverenlerin anti-demokratik ve pervasız tutumlarına engel olmağa çalışmak; sosya-

list değil, basit bir demokratik ve anti-faşist görevdir. Bu bakımdan da sosyal demokratları işçi kitlelerine teşhir etmek görevimizdir.

ACİL GÖREV: İŞÇİ KIYIMINA KARŞI MÜCADELE

İşçi sınıfımızın giriştiği eylem konusunda, hareketin henüz bitmediği bir sırada yaptığımız bu değerlendirmeyi, yukarıda da belirttiğimiz gibi, ileride kapsamlı olarak, tüm yönleriyle ele alacağız. Şimdilik sadece bu konudaki en acil görevlerimizi sıralamakla yetineceğiz.

● Tekelci burjuvazi işçi sınıfına karşı ağır bir saldırıya geçmiştir. 19 bin işçi hakkında adli ve idari soruşturma açılmıştır. Üç bine yakın işçi işten çıkarılmıştır ve işçi kıyımı daha da devam edeceğe benzemektedir.

● Bu konuda tekelci burjuvazinin siyasi güçleri başta olmak üzere, tüm tekelci sermaye yoğun bir çaba içindedir. Tekelci örgütlerden olan Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, kendi üyelerine gönderdiği bir gizli mektupta, bu karşı-devrimci tekelci sermaye saldırısının anahtarını özetlemiştir. Bu önemli mektup, KİTLE Gazetesinin 4 Ekim tarihli sayısında yayınlanmıştır. Bu mektuptan da, işçi sınıfına yöneltilen saldırının önemini ve kapsamını anlamak mümkündür.

● İşçi sınıfımızın giriştiği demokratik eylem konusunda bizi bekleyen başlıca görev, mücadelenin ve direnişin henüz bitmediği şeklindedir ve yine bugün dayatan acil demokratik görevin niteliği yeni bir boyut kazanmıştır. Bu konuda sıcak görevimiz başlıca iki noktada düğümlenmektedir:

1 — İşçi kıyımına karşı en etkin mücadeleyi sürdürmek. Demokratik plandaki bu mücadele, işçi kıyımını durdurmak, işten atılan işçilerin tekrar işe alınması için genel ve kapsamlı bir demokratik direnişi ve mücadeleyi örgütleyebilmektir. İşten çıkartılan işçiler, çoğunlukla işçi sınıfımızın son yıllarda yetiştirdiği öncü işçilerdir. Bu işçilerin hareketten ve işçi sınıfından budanmalarını, dağılmalarını, önlemek çok önemli yakıcı demokratik görevimizdir. Bunun için işçi sınıfının eylem birliğini ve sınıf dayanışmasını var gücümüzle güçlendirmeli, ayrıca işten çıkartılan işçi kardeşlerimize sahip çıkmalı, onlarla diğer ilerici kesimlerin dayanışmasını güçlendirmeliyiz. Bu dayanışma, hem işçi kıyımına karşı diğer ilerici örgütleri nortak demokratik eyleme girmesi, hem de işten atılan işçilerin tekrar işe aidırılması yolundaki demokratik çabalara katılması biçimindedir. Ayrıca bu mücadele sonuçlanıncaya kadar, işten çıkartılan işçilere maddi yardımda bulunmak devrimci-ilerici sendikalar başta olmak

üzere tüm devrimci-demokratik kuruluşların bugünkü görevleri arasındadır.

2 — İkinci görevimiz politiktir. En etkin ve yaygın ajitasyon ve propaganda ile işçi sınıfımızın hareketlendiği bir dönemde, bu eylemin anlamını, değerini ve işçi sınıfı tarihimizde taşıdığı önemi ve geniş işçi yığınlarına aktarmak göreviyle karşı karşıyayız.

Öte yandan işten atılan işçilerin goşistler ve Maocular tarafından sosyalizm düşmanı, sosyalist politik örgütlenme ve sosyalist hareket düşmanı, DISK düşmanı bir tutuma saptırılmalarını önlemek, herkesten önce işçi sınıfı sosyalistlerine düşer.

Goşistler işçi kıyımını ganimet bilmişlerdir. İşçi sınıfı sosyalistlerine, sosyalist siyasi örgütlenmelere ve DISK'e sövmektedirler. İşten çıkarılan işçiler arasındaki bilinç eksikliğinden yararlanarak sosyalizm düşmanlığı yapmakta, onların mağduriyetlerini kullanarak, «devrimci» yaftalar altında, ileri işçileri kendi maceracı emellerine alet etmek istemektedirler. Maocular ise, bu durumu değerlendirebilmek için, anti-komünizm ve anti-Sovyetizm yolunda işçilere propaganda yapmağa çalışacaklardır. Hem maceracı goşistler, hem de karşı-devrimci Maocular sadece işten atılan işçilere değil, aynı zamanda fabrikalarda çalışmakta olan işçilere de uzanmağa çalışacaklardır.

Gerçi bunların işçi sınıfıyla bağları zayıftır, ama, bu konuda Maocuların ve goşistlerin zararlı faaliyetlerini asgariye indirmek görevi işçi sınıfı sosyalistlerine düşer. Bu bakımdan, işçi kıyımına karşı genel demokratik mücadele yürütmenin yanısıra, işçi sınıfı sosyalizminin ideolojik ve pratik ajitasyon, propaganda ve örgütlenme görevleri açısından da önemli ve etkili çabalar içinde olmak zorundayız. İşten çıkartılan işçilerin demokratik haklarını aramakla yetinmeyip onlara politik bakımdan da sahip çıkmak, anti-sosyalist ya da maceracı düşüncelerin bu işçiler arasında yayılmasını engellemek bizim görevimizdir.

Bugün karşıımızdaki görevler özellikle bu noktalarda somutlanmaktadır. DGM'lere karşı mücadelenin henüz bitmediğini ve kesin başarısını henüz kazanılmadığını bilerek, ve acil olarak, işçi kıyımına karşı demokratik ve sosyalist mücadele yürütme görevimizi ön planda tutarak çabalarımızı yoğunlaştırmalıyız.

TÜSTAV

Anti-Faşist Mücadele Stratejisinin Doğuşu : Komintern 4. Kongresi

İLKE'nin Ağustos sayısında başladığımız yazı serisinin üçüncü bölümünde anti-faşist mücadele stratejisi konusunda işçi sınıfının ittifaklar politikasının ve taktiklerinin ilk biçimlenişini ele almak istiyoruz.

İLKE

Anti-faşist mücadele konusunda işçi sınıfı partilerinin uluslararası düzeyde ilk ortak kararlar aldığı forum, Komintern Dördüncü Kongresidir.

Dördüncü Kongre 5 Kasım 1922'de Petrograd'da açılmış, Moskova'da devam etmiştir. Geçen yazımızda da belirttiğimiz gibi Faşizmin 1922 yılında İtalyada iktidara gelmesi, daha önce Komintern'in önerdiği «Birleşik İşçi Cephesi» taktığının ne kadar önemli bir öngörü olduğunu göstermekle kalmıyor, burjuvazinin bu genel saldırısı karşısında bir an olsun gecikmeden en etkin anti-faşist mücadeleyi, en yaygın bir biçimde gerçekleştirmeyi de en önemli görev olarak dayatıyordu.

Dördüncü Kongre, kapitalizmin işçi sınıfına karşı saldırısını sürdürdüğünü belirterek özellikle yaygınlaşan faşizmin büyük bir tehlike meydana getirdiğine dikkatleri çekti, faşizmin sosyal ve milliyetçi demagojilere başvurmak suretiyle köylüler, şehir küçük burjuvazisi ve hatta proletaryanın geri kesimleri arasında kendisine bir taban edinmek istediğini gösterdi. Faşistler kitle halinde bir gerici hareket yaratarak beyaz terör yaratmak istiyorlardı. Kongrede getirilen tezlerde, Komünist Partilerin «faşist çetelere karşı mücadelede işçi sınıfına öncülük etmelerini» bu amaçla «hem birleşik cephe taktiğini enerjik olarak uygulamalarını, hem de zorunlu olarak ille-

gal örgütlenme yöntemlerine başvurmalarını» gerekli görüyordu. (Belgelerle Komintern 1919-1932, sf. 297)

Komintern, kapitalist ülkelerde sınıf antagonizmalarının daha çok derinleşmesinin, ya işçi sınıfını doğrudan doğruya proleterya devrimini gerçekleştirme göreviyle karşı karşıya bırakacağını, ya da, bir demokratik aşamayı ve böyle bir geçiş aşamasının görevlerini proleteryanın önüne koyacağını dile getirdi. İkinci durumda, yani, bir geçiş aşamasının görevleri sözkonusu olduğunda, birleşik cephe taktiklerini uygulamanın ve bu taktikleri geliştirilip başarıyla hayata geçirmenin içinde bulunulan dönemde «*tayin edici önem*» taşıdığını belirtiyor ve bu taktiğin «*işçi hükümeti*» ile olan ilişkisini tekrarlıyordu. (a.g., sf. 300)

Kongre, Lenin'in bu taktikleri konusunda getirdiği temel tanımlar üzerinde, Komünistlerin, diğer partilerden ve gruplardan olan veya herhangi bir partiyle bağlı olmayan tüm işçilerle, temel çıkarları savunmak için ortak bir mücadeleyi yürütmeye hazırlıklı olmaları gerektiğini söylüyordu. Bu mücadele akışı içinde, Komünist Partiler, diğer bütün partilere mensup işçilerden oluşan kontrol komisyonları, fabrika komiteleri, eylem komiteleri vb. biçiminde çeşitli birleşik cephe organları kurarak kitlelerin örgütlü birliği doğrultusunda çalışmaktaydılar. Gene Kongre, gerek sendikaların gerekse diğer emekçi kitle örgütlerinin birliği için mücadele etmenin taşıdığı büyük önemi vurgulamaktaydı.

Esas olarak tabanda işçilerin birleşik cephesini oluşturup, işçi sınıfı birliğini kurmağa çalışan Komünist Partiler, aynı zamanda Marksist-Leninist olmayan işçi partilerin yöneticileriyle de birleşik cephe için görüşme ve anlaşmayı

reddetmemeliydiler. Ve bu görüşmeler emekçi yığınlardan saklı tutulmamalı, kitlelere açıklanmalıydı. Gene Kongre'nin yaptığı önemli vurgulamalardan birisi de, birleşik çalışmalarının Komünist Partilerin bağımsız ajitasyon çalışmalarına herhangi bir kısıtlama getirmemesi gerektiği idi. Kongre ayrıca Komintern Yürütme Komitesi'nin bu taktiklerle ilgili Aralık Tezleri'ni onayladı.

Kongre'nin önemli kararlarından birisi de, işçi sınıfının birliği konusundaki Leninist politika doğrultusunda benimsenen Açık Mektup'tu. Amsterdam (Sendikalar) Enternasyonalı tarafından düzenlenen Hagua Barış Kongresi'ne, İkinci Enternasyonal'e ve iki Buçukuncu Enternasyonal'e ve bütün ülkelerin sendikalarına seslenen bu Açık Mektup işçi sınıfının güncel hakları ve çıkarları ve de uluslar arasında barışın korunması için bir birleşik cephe mücadelesi önermekteydi. Tarihsel önem taşıyan Açık Mektup şöyle başlıyordu: *Komünist Enternasyonal'e ve Viyana Birliği'ne üye partilerden, ya da Amsterdam Sendikalar Enternasyonal'i liderlerinden, bizim amacımız olan proleterya diktatörlüğü için mücadele etmelerini beklemiyoruz. Onların sadece sermayenin diktatörlüğüne karşı mücadele etmelerini istiyor ve dünyayı kocaman bir mezara dönüştüren ve proleterya gençliğimiz için yeni mezarlar kazmakta olan aynı sermayenin zaferine karşı, bir direniş örgütlemek üzere demokrasinin son kalıntılarından yararlanmak isteyip istemediklerini soruyoruz.*» (International Presse Correspondance No. 113, sf. 945).

İkinci, İki - Buçukuncu Enternasyonalinin reformist yönetimleri Komintern'in bu Açık Mektubu'na aldırmadılar.

İŞÇİ HÜKÜMETİ SORUNU

Kongrenin ele aldığı konulardan birisi de, uluslararası komünist hareketin stratejisi ve taktikleri konusunda işçi hükümeti sloganının yeri ve geçerliliği sorunu idi. Bu slogan burjuvazinin sallantıda olduğu ülkelerde etkili bir siyasi talep olarak büyük bir önem taşımaktaydı. Böylece, Kongre, sınıf mücadelesinin derinleşmesinden doğan siyasi krizler ile bir işçi hükümetinin kurulabilmesi olasılığı arasındaki bağıntıya parmak bastı; böyle bir işçi hükümetinin ancak ve ancak birleşik proletarya cephesine dayanabileceğini belirtti: «Komintern, açık veya örtülü burjuva-Sosyal Demokrat koalisyonunun yeri ne, tüm emekçilerin birleşik cephesini ve tüm işçi partilerinin burjuva iktidarına karşı, onun nihai yıkılışı için ekonomik ve politik koalisyonunu önermektedir. Tüm işçilerin burjuvaziye karşı birleşik eylemi sonucunda, bütün devlet aygıtı işçi hükümetinin eline geçmeli ve bu arada işçi sınıfının egemen konumu güçlendirilmelidir.» (Belgelerle Komintern, sf. 301).

Kongre, böyle bir hükümetin ancak kitle hareketi sonucunda doğabileceğini ve militan işçi örgütlerinin yardımıyla, bu hükümetin görevinin işçileri silahlandırmak, burjuvaziye ise karşı-devrimci örgütlerinden silahsızlandırmak ve üretim üzerinde proletaryanın kontrolünü kurmak, vergilendirmenin asıl yükünü burjuvazinin üzerine kaydırmak ve karşı-devrimci burjuvazinin direncini kırmak olduğunu belirtiyordu. Bu devrimci-demokratik programın tutarlı ve kararlı bir şekilde uygulanması kitlelerin devrimci eğitimini kolaylaştıracak ve onları sosyalist devrime geçiş için hazırlayacaktı.

Kongre, Komünist Partilerin, komünist olmayan parti ve örgütlerle ortak bir hükümet kurabilmelerinin mümkün olduğunu gösteriyordu. Buna rağmen Kongre böyle bir imkânı belirli şartlara bağlıyor ve bu anlamda ihtiyat kaydını koyuyordu. Böyle bir işçi hükümetine Komünist Partilerin katılabilmeleri için, hükümetin burjuvaziye karşı gerçekten mücadele verebilecek bir karakter taşıması ve böyle bir hükümete katılacak Komünistlerin kendi partilerine sımsıkı bağlı kişilerden oluşması, ayrıca böyle bir hükümette ve onun alt organlarında, devlet aygıtlarında çalışacak bu Komünistlerin kitlelerle ve devrimci kitle örgütleriyle sıcak ilişki içinde bulunması şarttı. Kongre, Komünistlerin katılacağı işçi hükümetlerinin veya işçi-köylü hükümetlerinin, proletarya dikkatörlüğünün organı olmadığını ve bu gibi hükümetlerin böyle bir diktatörlüğün kurulması için başlangıç adımı olabileceğini belirtti.

Kongre'nin işçi hükümetini, birleşik cephenin somut bir hedefi olarak göstermesi ve bu konuda açıklama getirmesi Komintern gelişmiş Kapitalist ülkelerde proletarya diktatörlüğüne giden yolda demokratik mücadelenin ve bir ya da birkaç geçiş aşamasının önemini vurgulaması açısından anlam taşıyordu. Dördüncü Kongre tezlerinde bu yolda alınan kararlar uluslararası komünist hareketin gelişiminde önemli bir adımı meydana getirmekteydi.

TASLAK PROGRAM VE ACİL TALEPLER SORUNU

Komintern, aynı Kongresinde bir program taslağını tartıştı. Bu taslağa Lenin'in isteğiyle *birleşik işçi cephesi* ve *işçi hükümetleri* konusundaki geçiş maddeleri ve talepleri de taslağa eklendi.

Böylece bir geçiş hükümetinin programının ne olabileceği, ne gibi talepleri içinde barındırabileceği konusu Kongre' de enine boyuna görüşüldü.

Program taslağı *Bukharin* tarafından hazırlanmıştı ve kapitalizm ile emperyalizmin karakteristiklerini komünist toplum konusundaki genel bilgileri sıralıyor, proletarya devriminin ve proletarya diktatörlüğünün görevlerinin özeti veriyordu. (*Komünist Enternasyonal'in Program Sorunu Üzerine*, sf. 53-66).

Bukharin Komintern Partileri için böyle bir taslak programı hazırlarken, görüldüğü gibi sadece Marksizm-Leninizm'in genel doğrularını tekrarlamış ve sadece proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü için genel bir program taslağı hazırlamıştı. Bu taslakta, Komünist Partilerin, proletarya devrimini nasıl başaracakları ve proletarya diktatörlüğünü nasıl kuracakları yolunda yol gösterici hiçbir söz yoktu. Bukharin, Komintern programının genel geçiş görevlerini ve kısmi talepleri içermesine gerek duymamıştı. Bu bakımdan Bukharin'in taslağı «sol»-doktriner ve dogmatik'ti.

Komintern'in ortak genel programı için Bukharin tarafından sunulan bu taslak önerisi, Kongre öncesinde Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) — RKP (B) — delegasyonu tarafından tartışılmamıştı. Bu nedenle, Lenin Kongre'ye sunduğu raporda taslağının sadece genel olarak tartışılmasını, bu kongrede bu programın kabul edilmemesini, geliştirilmek ve üzerinde daha fazla çalışılmak üzere, bu programın Dördüncü Kongrede kabulünün ertelenmesini istemekteydi. (V.İ. Lenin, *Bütün Eserleri*, C. 33, sf. 421).

Ayrıca RKP (B) delegasyonu Kongre Prezidyumundan (Başkanlık Divanın-

dan), bu genel taslağa geçiş görevlerini ve acil (kısm4) talepleri ekleyebilmek için RKP (B) delegasyonunun kendi arasında toplanabilmesi amacıyla mehil istedi. Ve bu istek Divan tarafından kabul edildi.

20 Kasım 1920'de Lenin'in başkanlığında toplanan RKP (B) delegasyonu, Komintern'in program taslağında geçiş taleplerinin ve görevlerinin yeralmasından ve programın genel bölümünde somutlanmasından yana olduğunu karar altına aldı. Lenin bu konuda; «*Bu gibi tüm geçiş taleplerinin veya sınırlı taleplerin teorik temeli genel programda kesin bir dille ifade edilmelidir.*» diyordu. (Cilt 42, sf. 428).

Lenin ayrıca Komünist Partilerin kendi ülkelerinin özgül şartlarına göre, geçiş taleplerini koymaları konusunda karar önermelerini bizzat dikte ettirdi.

Böylelikle Lenin ve Komintern Dördüncü Kongresi geçiş talepleri ve sloganarı üzerine titizlikle eğilmenin hayati önem taşıdığı gerçeğini bir kez daha vurgulamış oluyordu. Komintern Kongresi, geçici ve kısmi talepleri küçümsemeyen ve bu doğrultuda herhangi bir çalışma yapmayan «Sollara» karşı yeniden eleştiri getiriyor, öte yandan ise, «*sınırlı taleplerin, temel devrimci görevi muğlaklaştırmak ve ertelemek için kullanılması*» eğilimlerine karşı ciddi bir uyarıda bulunuyordu.

Kongrede alınan kararlar, benimlenen fezler ve eğilimler, Lenin'in Kongreye sunduğu rapordan kaynaklanmaktaydı ve Komintern Dördüncü Kongresi, hem Marksist-Leninist teori-pratik bütünlüğünün gelişmesi, hem de komünist hareketin stratejik-gelişiminin güçlendirilmesi yolunda önemli bir nirengi noktasını oluşturuyordu. Lenin'in katıldığı son uluslararası forum olan Dördüncü Kongrede, kendisinin sunduğu

rapor «Rusya Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Görünümü» başlığını taşımaktadır ve bu nedenle, Kongrenin temel taşı, meydana getiren değerli bir teorik belgedir. Konumuzla ilgili teorik temeli ve pratik gereksinimleri daha yakından incelemek için bu belgenin okunması yararlı olacaktır. Ama konumuz anti-faşist mücadelenin uluslararası düzeydeki kökenini ve stratejik gelişimini incelemek olduğundan, sözkonusu raporu buraya aktaramıyoruz; sadece içerdiği konuları belirtmekle yetineceğiz.

Lenin'in raporu özellikle *Yeni Ekonomik Politika* (NEP) üzerinde duruyordu. Bilindiği gibi o sıralarda NEP, Sovyet Rusya'nın başlıca sorunu idi. Raporla NEP konusunda getirilen açıklamalar dünyanın ilk sosyalist devletin sosyalist kuruluşla ilgili deneylerini özetliyordu. Bu bakımdan konu özgül (Rusya'ya özgü) olmaktan öte, evrensel nitelik taşıyordu ve uluslararası komünist hareketin program sorununa bir katkı niteliğindediydi. Lenin tüm Komünistlerin, uluslararası komünist hareketin deneylerinden ve özellikle RKP (B) nin deneylerinden yararlanmaları gerektiğini söylüyor ve her partinin, devrimci teori ve pratiğin tüm zenginliklerini özümlemesi, kavraması, kitlelerden öğrenmeği bilmesi ve kitle bağlarını güçlendirmesi, kendi ülkesinde sınıf mücadelesinin özelliklerini ve devrimci müca-

delenin gelişimini iyi kavraması zorunluluğunu belirtiyordu. Böylece, her işçi sınıfı partisi kendi ülkesinin durumuna, sınıf güçlerinin konumuna göre politikasını çizmeli ve kendi ülkesindeki devrimci görevler ile dünya devrimci hareketinin görevleri arasındaki bağıntıyı kurabilmeliydi. «*Eminim ki,*» diyordu Lenin, «*bu vesileyle, sadece Rusyalı değil aynı zamanda tüm yabancı yoldaşlara şu anda girmekte olduğumuz dönemde en önemli şeyin etüd etmek olduğunu söylemeliyiz. Biz genel anlamda bir etüdde bulunuyoruz. Onlar bunu özele indirgemek zorundadırlar, bu şekilde devrimci çalışmanın örgütlenmesini, yapısını, yöntemini ve içeriğini gerçekten kavrayabilirler. Şayet böyle yaparlarsa, eminim ki dünya devriminin geleceği sadece iyi olmakla kalmaz, mükemmel olur.*» (C. 33, sf. 432-433).

Kongre'de alınan kararlar Lenin'in koyduğu ilkeler doğrultusunda oldu. Kongreden sonra Komünist Partileri bu ilkeleri hayat geçirmeğe çalıştılar. Başarılı ve başarısız deneyler oldu. Ama anti-faşist mücadele stratejisi, Lenin'in koyduğu *birleşik işçi cephesi* temeli üzerinde komintern tarafından geliştirildi. Özellikle bu konuda Dimitrov'un büyük katkıları oldu.

Anti-faşist mücadelenin stratejik gelişimini gelecek yazımızda ele alacağız.

TÜSTAV

EFSANELER YIKILIRKEN...

«Reformist ve burjuva ideologlarının yaratıkları başlıca efsanelerden biri olan kapitalizmin bunalımlardan kurtulma yeteneği efsanesi yalandı».

L.İ. BREJNEV

(SBKP — XXV. Kongre Raporundan)

PROF. TONÇO TRANDAFİLOV
(Ekonomi Bilimleri Doktoru)

Dönüm çağları insanlık tarihinin en üst düzeydeki doruklarıdır. Bunlar, tıpkı büyük dağ kütleleri gibi, dikkatleri üzerlerine çeker ve insanoğlunu derinden derine düşünmeye zorlarlar. Dönüm çağları olağanüstü olgularla, şiddetli toplumsal çarpışmalarla ve büyük buluşlarla tıka basa yüklüdürler. Bu olağanüstü güçleriyle düşünce dünyasını hızlı harekete geçirirler. İnsanoğulları, birbirlerini izliyen dönüşümlerin başdöndürücü hızından telâş ve kaygıya düşer, ümide ya da ümitsizliğe kapılır, hattâ yollarını şaşırırlar. Öyle ki, böylesi bir ortam içinde insanlar, iç dünyalarında var olan önceki dengeyi kaybederler ve birdenbire, gerek gününün ve

gerekse yarınının bir sıra güç sorunu ile yüzyüze gelirler.

Mitler (efsaneler) ve efsanecilik, dönüm çağlarının karakteristik özellikleridir. Bunlar, tahttan indirilmiş tarihsel güçlerin silâhlarıdır. Tutucu güçler bu silâhlarla yeni toplumsal ve tarihsel gerçekliğe uyarlar. Mitler, hayatın reddettiği ilkelere, geçici bir zaman için ömür sağlayan güçlerdir. Zamanını yaşamış güçler, efsaneler yardımıyla insanoğlunun bilincini tutsak ederler.

Dönüm çağlarında çeşitli mitlerin geniş ölçüde yaygınlaşmaları, insanın tarihsel süreç içinde oynadığı çözücü rolün, kendine özgü bir biçimde, kabul edilmesidir. Burjuva reformist efsane ü-

reticiliği, sırasında kişilere, halka yöneliktir. Onun asıl görevi, memnuniyetsizliği ortadan kaldırmak ve boş ümit ve hayaller aşılmasıdır. Her türden sömürü sisteminin sonsuzlaştırmaktır. Kapitalist ilişkiler içinde günün buyruklarına uymak ve onları şirin göstermektir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXV. Kongresinin belgeleri, burjuva ideologlarının, efsaneler ve hayaller yardımıyla, milyonlarca insanı beyninden esir edip tutsak bulundurma çabalarının fiyasko verdiğini açık ve inandırıcı bir biçimde sergiliyor. L. İ. Brejnev, dünya tarihsel sürecinin boyutlarını, önünde durulmaz gücünü ve geleceğini engin bir görünüşle belirtti. Bu panorama içinde yapılan marksist-leninist çözümleme (analiz), doğal ve yasal olarak, burjuva efsanelerine, kapitalist sisteme ve onun destekçilerine yönelik öldürücü eleştiriye dönüştü. Bu eleştiri bir yandan soğukkanlı tutarlı ve kararlı bilimselliği ile, öte yandan demaske edici niteliği ile beyinleri sımsıkı bir mantıkla kavradı. Bunun keskin, iğneleyici, ince ve gizli alaylı kullanımları sıfatlardan ve söylenen etkili sözlerden gelmiyor, çağdaş kapitalist toplum gerçeğinin ustaca sergilenip gösterilmesinden geliyor.

BURJUVA «ELESTİRİSİ RUHUNUN» PARADOKSLARI

Günümüzde burjuva-reformist düşünce, paradokslara (inanılmazlıklara) ve efsanelere (mitlere) dayanıyor. Çağdaş kapitalist toplumun en büyük paradokslarından biri genel «eleştiri ruhu»dur. Daha açık bir deyişle burjuvazinin kapitalizmin karşısında takındığı «eleştiri tutumdur». Bu inanılmaz düşünce, bilinen (mahûl) Fransız sosyologu ve ileri gelen anti-komünist Raymon Aron

tarafından çok başarılı bir şekilde formüle edilmiştir. Aron, 60'ların başlarında şöyle yazıyordu: «Yüz yıl önce antikapitalist olmak bir skandaldı. Bugün ise antikapitalist olmamak bir skandaldır!»

«Anti-kapitalist» olmak, hem modern hem de faydalıdır. Bu zamanın havasına tamamen uygun bir tutumdur. Usta işadamları da modaya hızla uyuyorlar. Besbelli ki, finans oligarşinin dar çevresindeki kişilerin tutum ve eylemlerinin temelinde genellikle modaya katılma eğilimi yatmaktadır. Bunlar, mason kardeşliğine içten bağlı olarak daima kendilerini «halkın dostları» diye reklâm ediyorlar. Örneğin, ne denli gü-lünç ve komik de olsa, ABD Başkan Yardımcısı Nelson Rockefeller, «popülizm» (halkçılık) ile oynamasını çok seviyor. Milyonlarca soyundan gelen bu kişi, Başkanlık için seçim kampanyası sırasında, John Kennedy'ye karşı mücadelede, kendi partisinin desteğini kaybettığı zaman, genelini şu paradoksal şikayeti ile açıklamıştır: «Halk her yerde benimledir. Ama profesyonel politikacılar ve işadamları bana karşıdır, çünkü beni haddinden fazla liberal buluyorlar».

Tekelci burjuvazideki bu tür «eleştiri ruh» ve sahte (yapmacık) devrimcilik, kapitalizmin içinde bulunduğu bunalımın tipik bir ürünüdür, aykırı düşüğü ortama kendini uydurma sürecinin bir ürünüdür. Bu «eleştiri ruh» arkasında burjuvazinin kapitalist sistemin derinleşen çelişkilerinden korkusu, oluşan sosyalist devrimin korkusu sezilmektedir. Bu «eleştiri ruh», çağdaş tekeli burjuvaziye özgü karşı devrimciliğin bir belirtisidir, onun, devrimci süreci tepeden müdahale ile durdurma, halk kitlelerinin duyduğu memnuniyetsizliğin başına geçme ve onları sonsuz reformlar

yoluna yöneltme çabalarının bir görünüşüdür.

Kapitalizmin bunalımsız gelişmesi efsanesi, son 40 yıl boyunca tekeli devlet kapitalizminin kendisini, değişen ortama uydurma (intibak) uğraşları içinde «tam istihdam» koşullarında özel bir yere oturtulmuştu. L. İ. Brejnev, yaygın bir şekilde kullanılan bu mitin (efsane) taçsızlaştırılmasını, yani tahtından indirilmesini kapitalizmdeki bunalımın yeni bir belirtisi olarak göstermekte tamamen haklıdır.

EFSANENİN DOĞUŞU

Kapitalizmin bunalımsız gelişmesini sağlama düşüncesi, demir kalp içinde, yani 1929-1933 dönemindeki «büyük depresyon» zamanında doğdu. Bu düşünce, 40'ların başlarında sistemi kurtarmaya yönelik tekeli devlet pratiğinden türedi. Bu mit, «Genel Teori» John M. Keynes'in 1936 yılında yayımlanan kitabında nazari biçimde ileri sürülmüştü.

Bunalımsız gelişme efsanesinin çekirdeği, «tam istihdam» (kullanım) nazariyesidir. Pratik olarak bu, «efektif (etkin) talebi» uyumlamaya değgin tekeli devlet planıdır. Onun araçları reel ücretleri, ölçülü olarak, düşürmek ve ekonomik büyümeyi, enflasyon yoluyla teşvik etmektir.

Keynes, kronik (süregen) işsizliğin, kapitalist sistemin dayanaklarını tehlikeye düşürdüğü gerçeğini iyi kavriyordu. Onun «Genel Teorisi», kapitalist devletçe gerçekleştirilecek öyle bir gelir dağılımı düzenlenmesini öneriyor ki, bu sayede burjuvazi ekonominin tekeli devlet düzenlenmesinden doğan yükünü, çalışma (kullanma) adına, emekçilerin omuzlarına yükliyebiliyor. 30'ların özgül koşullarında işsizlik, burjuvazi için bir numaralı sorun iken, Keynes reçetesine «can kurtaran yardımcı» gözüyle bakılı-

yordu. Öyle ki, o zaman sadece ABD'deki işsizlerin sayısı 22 milyona yükselmişti. 20'lerde aktif nüfusun ancak yüzde 3-4'ü işsiz iken, bunalım yıllarında bu oran yüzde 23,6'ya çıkmıştı. Sınıfsal çatışmaların keskinliği o derece artmıştı ki, Alman tekeli burjuvazisi, iktidarını faşistlerin eline teslim etmek için hiç de tereddüt etmemişti. Sermaye âlemi zor günler yaşadı ve bu gibi krizlere daha fazla meydan vermemeye ant içti... Tekeli kapitalizmin, tekeli devlet kapitalizmine hızla geçiş süreci başladı. Finans oligarşinin bütün ümitleri tekeli devlet düzenlenmesini gerçekleştirecek olan sürekli bir politikaya bağlandı. Bu açıdan Keynesçilik telâşa düşmüş burjuvazi için gerçek bir buluş idi.

BUNALIMDAN DERSLER

Tekeli devlet kapitalizminin ege-men duruma, geçişi serbest ticaretin iflâsı demektir. Bu, pazar ekonomisinde otomatik mekanizmayı işleten «görünmez elin», bundan böyle sistemin dengesini sağlayacak durumda bulunmadığı olgusunu kabul etmektir. Bu görev artık devlete geçiyordu. Gerçekte, kapitalizm artık, geniş ölçüde tekeli devletçe düzenlenen, programlaştırılan ve arkadan gelen dönemde planlamaya yöneltilen evreye giriyordu. Bu dönemde tekeli sermaye, faiz oranları, vergi politikası, özel yatırımları bütçeden finanse etme, millitarizasyon (askerleştirme) ve parazit (asalak) harcamalar gibi araçların yardımı ile, belirli bir ölçüde de olsa, başarılar sağladı. Ekonomik büyüme oranları yükseldi. İşsizlik azaldı. Ruh hali yükseldi, iç âlemdeki güven arttı ve kapitalizmin «bunalımsız» gelişmesi üstüne teoriler, yağmurdan sonra türeyen muzır otlar gibi, ortalığı kapladılar. Oysa, krizler (bunalım) hiç de yokolmuş değildi. Onlar varlıklarını zaman zaman

hatırlatıyorlardı. İlk bunalım 1948-1949, ikinci 1953-1954, üçüncü 1957-1958, dördüncü 1960-1961, beşinci 1969-1970 yıllarında patlak vermişti. Kapitalist ekonominin bu çarpıntılıları, ne de olsa, nispeten hafif, kısa süreli idiller ve sermayenin durumunu ciddi bir şekilde tehlikeye sokmamışlardı. Bu nedenle de Keynes'çiliğe olan güven büyüktü. Burjuva ekonomi düşüncesinin en önde gelen temsilcileri, krizleri giderme yeteneklerini gururla vurguluyorlardı. Bu burjuva iyimserliği, ne yazık ki, bazı marksistlere de bulaşmıştı. 50'lerin sonlarında «Barış ve Sosyalizm sorunları» dergisinin yönetim merkezindeki yuvarlak masa etrafında yapılan sohbet biçimi tartışmalarda görülmüştü ki, kimi marksistler, kapitalist ekonominin «dalgalı gelişmesi» görüşünü gerçekleştirme deneyinde bulunuyorlar, şiddetli bunalımların kaybolduğu, tümüyle oluşmuş devrenin yokolduğu, kesin devreselliğin ortadan kalktığı savını ileri sürüyorlardı. Öyle anlaşılıyordu ki, bu arkadaşlar, gerek ekonomik bunalımların ve gerekse devresel gelişmelerin, makineli üretim temeli üzerine gelişmiş kapitalist üretime özgü olduklarını ilişkin Marks'ın kesin yönergesini unutmuşlardı. Onlar, Marks'ın şu açık uyarmasını da unutmuşlardı: «Nasıl ki, gök cisimleri bir defa belirli bir harekete itilince devamlı olarak tekrarlanıyorlar, toplumsal üretim de, bu genişleyerek ve daralarak değişen harekete bir defa atılınca, tıpkısı oluyor» (Kapital, cilt I, s. 642).

Günümüzde hâlâ devam eden bunalım, hayal ve yanılguları tuzla buz etti. Bu kriz, bunalım çarpıntılarının sinkronik (esinzamanlık) niteliğini yeniden canlandırdı. Bu bunalım bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde hemen hemen aynı zamanda ve aynı şiddetle patlak verdi. Sürekliliği, derinliği ve kapsamı baki-

mından bu bunalım, 929-1933 bunalımı ile ölçülebilecek klasik tipten bir krizdir. Hatırlatmak gerekir ki, bunu 1929-1933 bunalımına ilk benzetener burjuva yazarları oldu!

Bu kriz 1974 yılında başladı. Onun gelişmesinin genel temeli, hüküm süren döviz bunalımına organik olarak bağlıydı. Dövizlerin değer kaybetmeleri, doların devalüe edilmesi ve kapitalizmin tüm döviz sistemindeki derin bunalım, burjuva ekonomistleri ile politikacılarını uzun zamandır uğraştırıyorlardı. Ağır döviz bunalımı ile üretim fazlası devri bunalımın birleşmesi, devri krizin kendisine özel bir renk ve biçim verdi. Birçok burjuva yazarı bu krize stagflasyon adını verdiler. Bununla stagflasyon ile enflasyonun birleştiği anlatılmak istendi. Ne var ki, bu «stagflasyon» burjuva uzmanlarını yanılttı. İşsizler sayısı 1975 yazında yeniden 17 milyona çıktı, yani aktif nüfusun yüzde 9,2-9,6'sına yükseldi. Sanayi üretimi ABD'nde 1975 Mayısında, kriz önünde ulaştığı en yüksek düzeye göre, yüzde 13,9 düştü!

Bu ortamda Keynes'çiliğe karşı yöneltilen, eleştiriler büyük boyutlara ulaştı. Devri bunalım, bir yandan kapitalist sisteme «güvendedeki krizi» öte yandan da, burjuvazideki telâhi açığa vurup sergiledi. Saygın yeni-liberal, De Gaulle'nin eski danışmanı Akademisyen Jack Rueffe, 19 ve 20 Şubat 1975 tarihli «Le Monde» adlı Fransız gazetesinde «Keynes'çilik çağının sonu» başlığı altında, arka arkaya yayımladığı iki makalesiyle Keynesçi düzenlemeye veda duası okudu! Rueffe şöyle yazdı: «Enflasyon artık üstün istihdamı tahrik etmiyor, ama stagflasyonu (durgunluk) ve işsizliği...»

Birbirini izleyen mit (efsane) yalanlanmış oldu. Burjuvazi, krizin organik kusurlarıyla savaşmak için humma-

lı (ateşli) bir şekilde yeni silâhlar, yeni yöntemler ve yeni yollar arıyor. Fakat kriz de devam ediyor. Her halde bundan çıkış yolu bulunacaktır. Leonid İliç Brejnev'in XXV. Kongrede belirttiği gibi, komünistler, kapitalizmin «otomatik olarak yıkılışını» asla önceden haber vermiyorlar. Onun daha bir hayli yedekleri var. Ne var ki, son yılların olguları, yeni bir güçle kanıtıyorlar ki, kapitalizm, «geleceği olmayan bir toplumdur.»

Hâlâ devam eden bunalım, Keynes'çi mitolojiyi gözden düşürdü ve devri gelişmeyi yeniden doğruladı. Açık ki bununla şimdiki bunalım, gelecek kriz için elverişli zemini hazırlıyor ve kapitalizmin genel bunalımının bundan böyle derinleşmesi yolunda yeni bir adım atıyor. Uğradığı felâketlerden aldığı derslerle burjuvazi, yakın gelecekte bunalımları belki de biraz hafifletebilir, ilerideki derin krizi, daha yumuşak, daha sık ve daha zararsız bunalımlara erteliyebilir. Fakat bununla burjuvazi, Marks'ın yüz yıl önce tıpkı, tabiat araştırmacısına özgü bir kesinlikle çıkardığı aşağıdaki sonucu yalanlamıyor, tersine doğruluyor: «Krizdeki şiddet yokluğu, şimdi onların sıklığına karşılıyor» (K. Marks ve F. Engels, Bütün Eserler, cilt 31, s. 15). Kapitalizmin Savaşsuz dönemindeki gelişmesi, Marks'ın bu yargısını en iyi doğrulayan tarihsel bir olgudur.

UYMA SÜRECİNİN YENİ ATILIMI

Kuşku yok ki, şimdiki bunalım, kapitalist toplumun yıllar boyunca sürdürdüğü uyma (intibak) çabalarını, bu yolda ileri doğru da büyük bir güçle itecektir. Fakat bu intibak etme, kapitalist sistemin doğasını değiştirmeyecektir. Uyma süresi kapitalist ekonominin

işlev yitimini daha çok derinleştirecektir. Çünkü uyma, çelişkilerin devrimci çözüm zorunluklarını ertelemek demektir. İşte bu yüzden de onu derinleştirilmektedir.

Şüphe etmemek gerekir ki, tekelci burjuvazi, tekelci devlet yapısını yetkinleştirmeye çalışacaktır. Bu burjuvazi, tekelleşme sürecini ileri doğru daha da itecektir. Fakat iktidarın, kooperatif ile tekelci devlet kapitalizmi gibi sermayenin geçici şekillerinin, oransal (nispi) payları ne denli daha çok artarsa, işlev yitimi de, geleceği olmayan sistemin o denli daha çok ve kesin ölçütü olacaktır.

Sermaye, sosyalizmin planlı ekonomisine özgü olan mekanizmasını daha aktif olarak kullanmak için çaba gösterecektir. Fakat bununla o, ancak kendi bunalımını şiddetlendirecektir. Çünkü, gelecek topluma özgü olan mekanizmayı aktarıp benimsemek, kapitalist sistemin çelişkilerini daha da şiddetlendirecektir.

Bir zamanlar sermaye hareketleri, ilerici eğilimleriyle ayırdediliyorlardı. Bugün onlar, objektif olarak, progresif (ilerici) hareketlere karşı dönmüşlerdir. Başka bir deyişle onlar, yalnızca belirli bir çerçeve içinde, karşı devrimci intibak sürecine imkân vermektedirler. Sermayenin ayrıcalıklarını sonsuzlaştırmayı kendisine amaç almış olan bu intibak süreci, sınırlı ve geniş ölçüde reklâm edilen reform yoluyla devrimci dönüşüm ve değişimi ertelemek demektir. Bu, yeni tipten üretim biçimine duyulan ihtiyaca ,olgunlaşmış zorunlu gereksinime verilen yarım yamalak bir cevaptır. Bu tür cevabın doğuracağı sonuç, kapitalist sistemin her alanındaki gerginliğini yüzde yüz yeniden arttıracaktır.

Tekelci burjuvazinin, «yapısal reformlar politikası»nı uygularken, sos-

yalızme özgü fonksiyonel mekanizmadan yararlanma zorunda kaldığı görülüyor. Ne var ki, bu yeni oluşlar ile kapitalizmin değişmez ilkeleri arasındaki çarpışmanın sonucunda önüne geçilmez şekilde uyumsuzluklar ve oransızlıklar doğuyor. Bunlar, kapitalist yapının bütün dayanak ve hücrelerine hızla yayılıyorlar. İkelere uygunsuzluk yüzünden yeni fonksiyonel mekanizmalar, sisteme daha büyük bir istikrarsızlık getiriyor ve toplumsal demagojiyi kesinlikle artırıyor. Burjuvazi gerçek amaçlarını gizleme yoluna gidiyor, «antikapitalist» maske takınma zorunda kalıyor ve halk kitlelerinin çıkarlarıyla cilve yapmada yarar arama gereğini duyuyor. Fakat finans kapital, tüm tekelci devlet eylemlerinin pratiği ile, gerçekte, halk yığınlarının politize olmalarını teşvik ediyor. Onlarda politik çözümlere ve politik yaşama karşı yarar ilgisini arttırıyor.

Egemen tekelci burjuvazi geleceğin korkusu altında yaşıyor. Onun silâhı, giderek daha çok, sosyal demagoji, küçük ödünler vermek, kısmi reformlar yapmak ve kendi sıralarında çelişkileri, pamuk ipliğine bağlayarak, çözme oluyor. Onun inancı, son sömürücü top-

lum biçiminin saat onikisine doğru, önüne durulmaz bir şekilde yön almış olan tarihsel saatin ibrelerini durdurmak, hattâ geri çevirmek için, varolmayan alşimik formülü arayıştır. Egemen emperyalist sınıfın işte bu inanç ve davranışı, damgasını sermayenin tüm olarak yeniden üretimi sürecinin hareketine, giderek daha güçlü ve açık bir biçimde, vuracaktır. Bu davranış yeni mitler (efsane) yaratacaktır. Bu gidiş, kapitalist temelde önüne geçilmez krizi derinleştirecektir.

Tarihsel girişim sermayenin elinden kesinlikle kayıyor. Onun çağı geçmişe aittir. Kapital (sermaye) ise, sosyalist çağda bir anakronizmdir, yani tarihe aykırı düşen bir olgudur. Bu nedenle, yokolma yazgısının izlerini üzerinde ister istemez taşıyacaktır. Sosyalizmin varlığı ve onun milyonlarca insanın bilinci, kalbi ve eylemi üzerinde yaptığı inandırıcı etkisi giderek genişleyecektir. Kapitalizm mevziini, yani bugünkü yerini kaybederek, kin ve nefret ekecek ve antikomünist zehir saçacak, iftira ve efsaneler uyduracaktır. Fakat bu arada, tarihsel mahkûmiyetinin yükünü omuzlarında taşıyacaktır. Tarihin yasası budur.

«Rabotniçesko delo» gazetesinden
çevrilmiştir.

SOFYA-PRES

TÜSTAV